

HOTĂRÂREA CURȚII
DIN 12 IULIE 1983*

**Comisia Comunităților Europene
împotriva Regatului Unit al Marii Britanii
și Irlandei de Nord**

„Regimul fiscal al vinului”

Cauza 170/78

În cauza 170/78,

COMISIA COMUNITĂȚILOR EUROPENE, reprezentată de către consilierul său juridic, domnul Anthony McClellan, în calitate de agent, cu domiciliul ales în Luxemburg, la biroul domnului Oreste Montalto, membru al serviciului juridic, bătiment Jean Monnet, Kirchberg,

reclamantă,

susținută de

REPUBLICA ITALIANĂ, reprezentată de domnul Arnaldo Squillante, președinte de secție la Consiliul de Stat, șef al serviciului de contencios diplomatic, în calitate de agent, asistat de domnul Marcello Conti, avvocato dello Stato, cu domiciliul ales în Luxemburg, la sediul Ambasadei Italiei,

intervenientă,

împotriva

REGATULUI UNIT AL MARIII BRITANII ȘI IRLANDEI DE NORD, reprezentat de domnul R. N. Ricks, Assistant Treasury Solicitor, în calitate de agent, asistat de Peter Archer, Q.C., of Gray's Inn, cu domiciliul ales în Luxemburg, la sediul ambasadei Regatului Unit,

pârât,

având ca obiect constatarea faptului că, prin omiterea abrogării sau modificării dispozițiilor naționale privind accizele pentru vinurile slabe nespumoase, Regatul Unit nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 95 alineatul (2) din Tratatul CEE,

* Limba de procedură: engleza.

CURTEA,

compusă din domnii J. Mertens de Wilmars, președinte, P. Pescatore, A. O'Keeffe și U. Everling, președinți de cameră, Mackenzie Stuart, G. Bosco, T. Koopmans, O. Due, K. Bahlmann, Y. Galmot și C. Kakouris, judecători,

avocat general: domnul P. VerLoren van Themaat
grefier: domnul P. Heim

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin cererea din 7 august 1978, Comisia a introdus, în temeiul articolului 169 din Tratatul CEE, o acțiune care vizează constatarea faptului că Regatul Unit, aplicând vinurilor slabe din struguri proaspeți (denumite în continuare „vinuri”) o acciză relativ mai ridicată decât cea aplicată berii, nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 95 alineatul (2) din Tratatul CEE.

2 La 27 februarie 1980, Curtea a pronunțat o încheiere interlocutorie (Rec p. 417) prin care, pe de o parte, aceasta a soluționat mai multe aspecte de drept privind interpretarea articolului 95 și, pe de altă parte, a examinat cu titlu preliminar anumite chestiuni care, la momentul respectiv, nu păreau să aibă o soluție definitivă. Pronunțându-se prin încheiere premergătoare cu privire la acțiunea introdusă de Comisie, Curtea a solicitat părților reexaminarea obiectului litigiului în lumina considerațiilor juridice ale încheierii premergătoare și prezentarea unui raport înainte de o dată stabilită, fie cu privire la orice soluție a litigiului la care au ajuns acestea, fie cu privire la respectivele puncte de vedere ale acestora. Aceasta și-a rezervat dreptul de a se pronunța definitiv după această dată, cu privire la rapoartele care i-au fost prezentate, sau în absența acestora.

3 Ca urmare a acestei încheieri, părțile au examinat inițial litigiul în mod bilateral. Prin urmare, Comisia a încercat să le soluționeze în contextul unei negocieri în cadrul Consiliului, în favoarea unui regulament global al problemei impozitării alcoolurilor. În așteptarea rezultatului acestei negocieri, părțile au solicitat și au obținut mai multe prorogări ale termenului stabilit prin încheierea din 27 februarie 1980. Având în vedere faptul că nu s-a putut ajunge la un acord amiabil, la 1 și respectiv 2 decembrie 1981, acestea și-au depus rapoartele; guvernul italian intervenient a avut ocazia de a-și face cunoscută poziția.

4 Explicațiile orale ale părților au fost ascultate în ședința din 19 mai 1982. Având în vedere că informațiile furnizate la acest stadiu au fost considerate în continuare insuficiente pentru a emite o hotărâre, Curtea a ordonat, prin Ordonanța din 15 iulie 1982, adoptată în temeiul articolelor 46 și 60 din Regulamentul de procedură, o extindere a cercetării judecătorești. Aceasta a solicitat părților informații suplimentare cu privire la prețurile la consum și la prețurile fără taxe pentru vin și bere, ambele de calitate comună, și anume aparținând tipurilor de vin și bere vândute și consumate cel mai frecvent atât în

Regatul Unit, cât și în celelalte state membre. De asemenea, aceasta a solicitat informații cu privire la evoluția consumului global anual de vin și respectiv de bere în Comunitate.

5 După ce a primit răspunsuri la aceste întrebări, Curtea a audiat încă o dată părțile în ședința din 15 martie 1983.

Cu privire la fondul litigiului

6 Se reamintește că întrebările examinate și lăsate parțial fără răspuns în încheierea din 27 februarie 1980 vizează, pe de o parte, caracteristicile raportului de concurență între vin și bere, și pe de altă parte, alegerea unui criteriu de comparație și stabilirea unui raport de impozitare adecvat între cele două produse. Aceste două întrebări trebuie reanalizate în lumina elementelor aduse în cursul celor două etape suplimentare de cercetare judecătorească.

Cu privire la raportul de concurență dintre vin și bere

7 În încheierea din 27 februarie 1980, Curtea a subliniat faptul că alineatul (2) de la articolul 95 se aplică tratamentului fiscal al produselor care, fără a răspunde criteriului de similaritate enunțat de alineatul (1) de la același articol, sunt, cu toate acestea, în concurență, fie parțială, fie potențială, cu anumite producții ale țării de import. Aceasta a adăugat că, în scopul de a stabili existența unui raport de concurență în sensul articolului 95 alineatul (2), este necesar să se ia în considerare nu numai stadiul actual al pieței, ci și posibilitățile de evoluție în contextul liberei circulații a mărfurilor la scară comunitară și potențialul viitor de substituție între produse care pot fi evidențiate de intensificarea schimburilor, astfel încât să reliefeze pe deplin trăsăturile complementare dintre economiile statelor membre, în conformitate cu obiectivele stabilite la articolul 2 din tratat.

8 În ceea ce privește chestiunea concurenței dintre vin și bere, Curtea a reținut că, cel puțin într-o anumită măsură, cele două băuturi în cauză satisfac nevoi identice, astfel încât trebuie să se admită între acestea un anumit grad de substituție. Aceasta a precizat că, pentru a aprecia gradul posibil de substituție, nu se poate limita la obiceiurile de consum existente într-un stat membru sau într-o anumită regiune. De fapt, aceste obiceiuri, esențial variabile în timp și spațiu, nu pot fi considerate ca invariabile; prin urmare, nu trebuie ca politica fiscală a unui stat membru să servească la cristalizarea unor anumite obiceiuri de consum, în vederea stabilizării unui avantaj dobândit de industriile naționale care se străduiesc să le satisfacă.

9 Cu toate acestea, pe fondul existenței unor diferențe importante între vin și bere Curtea a recunoscut dificultatea de compara, din punct de vedere al procedeelelor de fabricație și al proprietăților naturale ale acestor băuturi, astfel cum a prezentat Guvernul Regatului Unit în mod corect. Din acest motiv, aceasta a solicitat părților să aducă informații suplimentare, care sunt de natură să înlăture incertitudinile care existau cu privire la caracteristicile raportului de concurență între cele două produse.

10 Guvernul Regatului Unit nu s-a pronunțat cu privire la această chestiune în cadrul declarațiile sale succesive. Comisia și-a exprimat poziția, potrivit căreia diferența dintre condițiile de producție, cărora Curtea le-a acordat o anumită importanță, nu poate fi semnificativă din punct de vedere al structurii prețului celor două produse, în special dacă avem în vedere raportul de concurență între berea și vinul de calitate comună.

11 În ceea ce îl privește, guvernul italian a susținut, în această privință, faptul că nu este adecvat să se compare berea cu vinurile având o concentrație alcoolică medie sau, *a fortiori*, cu vinuri având o concentrație alcoolică ridicată. Conform acestuia, vinurile care sunt într-adevăr într-un raport de concurență cu berea sunt vinurile cele mai slabe, cu o concentrație alcoolică de aproape 9°, și anume vinurile cele mai frecvente și mai ieftine. Astfel, conform opiniei acestui guvern aceste vinuri ar trebui alese ca termen de comparație în cazul în care este vorba de măsurarea incidenței taxei în funcție, fie de concentrația alcoolică, fie de prețul produselor.

12 Curtea consideră că această observație a guvernului italian este relevantă. Ținând seama de marile diferențe în ceea ce privește calitatea și, în consecință, prețurile care există între vinuri, relația de concurență determinantă între bere, care este o băutură populară și larg consumată, și vin trebuie stabilită în raport cu vinurile cele mai accesibile publicului larg, care, în general, sunt cele mai slabe și mai ieftine; prin urmare, pe această bază este necesar să se facă comparații fiscale în funcție de concentrația alcoolică a celor două băuturi sau de prețul celor două produse în cauză.

Cu privire la stabilirea unui raport de impozitare corespunzător

13 În ceea ce privește alegerea metodei de comparație în scopul determinării unui raport de impozitare corespunzător, Comisia consideră că cea mai sigură metodă constă în utilizarea unui criteriu care este legat simultan de volumul de băuturi în cauză și de concentrația alcoolică a acestora. Comisia consideră că o impozitare care depășește raportul 1 : 2,8 în ceea ce privește volumul (reprezentând, prin urmare, un impozit 1 : 1 redus la concentrația alcoolică) generează o „presumpție” de protecție indirectă a berii.

14 În ceea ce îl privește, Guvernul Regatului Unit, reamintind concluziile raportului prezentat în 1963 Comisiei de către Comitetul fiscal și financiar („raportul Neumark”), a subliniat, încă o dată, faptul că o comparație relevantă trebuie stabilită în funcție de incidența impozitării asupra prețului fără taxe al celor două produse în cauză. Conform acestuia, o comparație bazată pe prețurile medii este preferabilă unei comparații bazate pe o concentrație alcoolică medie. Nu este vorba de o practică comercială discriminatorie sau protectoare în cazul în care se stabilește că taxele aplicate celor două produse concurente reprezintă aceeași proporție a prețurilor medii ale acestor produse. Guvernul Regatului Unit consideră că, în conformitate cu acest criteriu, sistemul fiscal britanic nu are efect de protecție.

15 Guvernul italian contestă, cu privire la acest punct, atât argumentele Regatului Unit, cât și ale Comisiei. Acesta subliniază importanța, pentru soluționarea cauzei, a faptului că vinul este un produs agricol, iar berea, un produs industrial; după părerea acestuia,

cerințele politicii agricole comune ar trebui să conducă la introducerea unei rate de impozitare care să favorizeze produsul agricol și astfel, este incoerentă cu această politică de eliminare în întregime, printr-un sistem național de impozitare, a efectelor intervențiilor comunitare de susținere a producției vitivinicole.

16 De asemenea, guvernul italian contestă importanța acordată de Comisie chestiunii concentrației alcoolice a celor două băuturi în cauză. După părerea acesteia, criteriul determinant îl reprezintă aprecierea incidenței impozitării în raport cu volumul celor două băuturi și aceasta din două motive: pe de o parte, sistemul de impozitare britanic se bazează pe volumul produselor; pe de altă parte, fiind vorba, în ambele cazuri, de băuturi cu o concentrație alcoolică scăzută, care pot fi servite la masă sau consumate pentru potolirea setei, alegerea consumatorului este influențată nu de concentrația alcoolică a celor două produse, ci de caracteristicile globale ale acestora, precum gustul și aroma, astfel încât acestea sunt consumate, în scopuri identice, în cantități relativ egale. Experiența a arătat că raportul de consum între bere și vin, dacă nu este perfect egal, nu poate, în niciun caz, depăși 1,5 : 1.

17 În concluzie, guvernul italian propune, combinarea celor două criterii, care vizează volumul și concentrația alcoolică, în sensul că, dacă, în principiu, trebuie să avem paritate de impozitare în raport cu volumul celor două băuturi, existența unor impozite mai mari pentru vin reduse la concentrația alcoolică este un indiciu sigur al existenței unei discriminări și al unui efect protector al sistemului de impozitare în cauză.

18 Schimburile de argumente între părți, ulterioare încheierii din 27 februarie 1980, au demonstrat că, în cazul în care niciunul dintre criteriile de comparație utilizate în scopul aprecierii raportului de impozitare între cele două produse în cauză nu este de natură să ofere, el însuși, rezultate sigure, nu este mai puțin adevărat că fiecare dintre cele trei metode utilizate, și anume aprecierea sarcinii fiscale în raport cu volumul, cu concentrația alcoolică și cu prețul produselor, poate genera indicații semnificative în vederea unei aprecieri a sistemului fiscal în litigiu.

19 Nu se contestă faptul că o comparație între impozitul aplicat berii și cel aplicat vinului în raport cu volumul celor două băuturi denotă o suprasarcină fiscală, atât relativă, cât și absolută pentru vin, în raport cu berea. Impozitarea vinului nu numai că a crescut în mod sensibil în raport cu cea a berii, în momentul în care Regatul Unit a înlocuit vechiul drept vamal cu o acciză, astfel cum a arătat deja Curtea în încheierea sa din 27 februarie 1980, ci rezultă și faptul că în cursul anilor la care se referă acțiunea, și anume între 1976 și 1977, impozitarea vinului a fost, în medie, de cinci ori mai ridicată, în raport cu volumul, decât impozitarea berii, ceea ce, în alți termeni, reprezintă o suprasarcină fiscală de 400% în cifre rotunde.

20 În ceea ce privește criteriul de comparație care se bazează pe concentrația alcoolică, astfel cum a precizat deja Curtea în încheierea sa din 27 februarie 1980, chiar dacă este adevărat că are numai un rol secundar în opțiunea consumatorului pentru una sau alta dintre cele două băuturi în cauză, acesta reprezintă, cu toate acestea, un criteriu de comparație relativ sigur. Trebuie reținut faptul că relevanța acestui criteriu a fost

recunoscută în cadrul activităților în curs de desfășurare în cadrul Consiliului, în vederea armonizării impozitării alcoolului și a diferitelor tipuri de băuturi alcoolizate.

21 Ținând seama de indicațiile, a căror temeinicie a fost admisă anterior de Curte, rezultă că pe parcursul perioadei în cauză, vinul a făcut, în Regatul Unit, obiectul unei sarcini fiscale care, în raport cu concentrația alcoolică, depășea dublul sarcinii impuse berii, și anume o sarcină fiscală suplimentară de cel puțin 100%.

22 În ceea ce privește criteriul incidenței impozitării asupra prețului fără taxe al produselor, Curtea a întâmpinat dificultăți serioase în formularea unei opinii, ținând seama de caracterul disparat al indicațiilor furnizate de părți. În special, caracterul incomplet al informațiilor furnizate de Comisie, care constau în liste de prețuri de vânzare fără indicații paralele cu privire la datele care permit identificarea, în cadrul acestor prețuri, a incidenței accizei, a TVA-ului și a prețului fără taxe, a făcut extrem de dificilă aprecierea acestui criteriu, considerat extrem de important de către Guvernul Regatului Unit.

23 Ca răspuns la Ordonanța din 15 iulie 1982, prin care Curtea a solicitat informații cu privire la prețurile de consum și prețurile fără taxe ale tipurilor de vinuri și bere cel mai frecvent vândute și consumate în Regatul Unit, Guvernul Regatului Unit s-a limitat la furnizarea de indicații cu privire la cele două tipuri de vinuri germane (Goldener Oktober și Blue Nun), fără îndoială larg consumate, dar, în fapt, puțin reprezentative pentru situația pieței de vinuri la scară comunitară.

24 Comisia și guvernul italian au contestat relevanța alegerii efectuate de Guvernul Regatului Unit și au prezentat analize privind vinurile italiene, diferența constând în încercarea Comisiei de a stabili prețuri medii, în timp ce guvernul italian, în conformitate cu concepția amintită anterior, a stabilit o comparație între incidența taxei asupra prețului unei beri britanice tipice și incidența taxei asupra vinului italian cel mai ieftin, disponibil în cantități semnificative pe piața britanică.

25 Calculele efectuate de Comisie, la stadiul actual al pieței britanice, a căror relevanță nu a fost contestată de Guvernul Regatului Unit, conduc la o supraimpozitare a vinului de aproximativ 58% și 77%, în timp ce calculele guvernului italian privind vinul cel mai ieftin evidențiază o sarcină fiscală suplimentară aplicată vinului, care poate ajunge până la 286%. Analiza efectuată de guvernul britanic cu privire la prețul de vânzare a celor două tipuri de vinuri germane confirmă indirect aceste constatări. De fapt, unul dintre aceste două vinuri reprezintă, aproape exact, punctul de paritate între bere și vin, din punct de vedere al incidenței taxei asupra prețului. Acest exemplu demonstrează că toate vinurile mai ieftine comercializate în Regatul Unit fac obiectul, în raport cu prețul, unei impozitări relativ mai mari decât berea. Însă, listele de prețuri furnizate de Comisie arată că există, pe piața britanică, un număr considerabil de vinuri printre care se numără aproape toate vinurile italiene, care corespund acestei definiții și care fac astfel obiectul unei supraimpozitări cu atât mai sensibile cu cât prețul lor este mai puțin ridicat.

26 În urma unei examinări a indicațiilor furnizate de părți, Curtea și-a putut astfel forma convingerea că, în cazul în care se iau drept bază de comparație vinuri al căror preț este mai mic decât cel al tipurilor de vinuri alese de Regatul Unit și ale căror diverse sortimente sunt reprezentate în cantități semnificative pe piața britanică, se ajunge la concluzia că o suprataxare sensibilă există, chiar pentru acele vinuri care, datorită prețului lor, se află în cea mai directă relație de concurență cu producția autohtonă de bere.

27 Rezultă astfel că, în urma informării aprofundate efectuate de Curte, indiferent de criteriul de comparație utilizat și fără să fie, până la urmă, necesară preferința pentru un produs sau altul, sistemul fiscal al Regatului Unit are ca efect supunerea vinului care provine din alte state membre unei suprasarcini fiscale care să asigure o protecție a producției naționale de bere, în măsura în care aceasta reprezintă criteriul de referință cel mai apropiat din punct de vedere al concurenței. Având în vedere că acest efect de protecție este cel mai sensibil în cazul vinurilor celor mai comune, sistemul fiscal britanic are drept consecință faptul de a imprima vinului caracterul unui produs de lux care, datorită sarcinii fiscale la care este supus, nu poate constitui, în ochii consumatorului, o alternativă reală în raport cu băutura tipică rezultată din producția națională.

28 Rezultă din cele prezentate anterior că este necesar să se constate faptul că Regatul Unit, aplicând vinurilor slabe din struguri proaspeți o acciză relativ mai ridicată decât cea aplicată berii, nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 95 alineatul (2) din Tratatul CEE.

Cu privire la cheltuielile de judecată

29 În conformitate cu articolul 69 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată la plata cheltuielilor de judecată, în cazul în care s-a solicitat acest lucru de partea care a avut câștig de cauză. Cu toate acestea, în temeiul alineatului (3) de la același articol, Curtea poate să compenseze cheltuielile de judecată integral sau parțial, în circumstanțe excepționale.

30 Este necesar să se utilizeze această prevedere în cauza de față. Într-adevăr, a devenit evident, pe parcursul procedurii, faptul că prezenta acțiune a fost introdusă de Comisie fără o investigație corespunzătoare, ceea ce a condus la repetate cereri de informare și prorogări ale procedurii din partea Curții. Prin urmare, este necesar să se compenseze cheltuielile de judecată, cu excepția cheltuielilor Republicii Italiene, care sunt suportate de Regatul Unit.

Pentru aceste motive,

CURTEA,

declară și hotărăște:

1) Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, aplicând vinurilor slabe din struguri proaspeți o acciză relativ mai ridicată decât cea aplicată berii, nu și-a

îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 95 alineatul (2) din Tratatul CEE.

2) Obligă Comisia Comunităților Europene și Regatul Unit la suportarea propriilor cheltuieli de judecată. Cheltuielile de judecată efectuate de Republica Italiană sunt suportate de Regatul Unit.

Mertens de Wilmars	Pescatore	O'Keefe
Everling	Mackenzie Stuart	Koopmans
Due	Bahlmann	Kakouris
	Bosco	
	Galmot	

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 12 iulie 1983.

Grefier
P. Heim

Președinte
J. Mertens de Wilmars